

TEXTUL BIBLIC CA SUGESTIE OMILETICĂ LA EFREM SIRUL *

ALIN-MIHAI GHERMAN
Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia
diortositor@gmail.com

Abstract: Samuil Micu Klein was a prolific translator of the Holy Father's writings. His actions were motivated by several factors, including literary, scientific, and theological. Samuil Micu Klein wished to make the essential sources of patristic literature available to his contemporaries by preparing a coherent *Philokalia*. In this paper, we present Samuil Micu Klein's work as a translator and reproduce our interpretative transcription of a fragment from his translation of Saint Ephrem the Syrian's *Homily: Cuvânt de preafrumosul Iosif*.

Keywords: Samuil Micu Klein, Saint Ephrem the Syrian, *Homily*, translation.

În cele trei decenii de activitate, Samuil Micu Clain s-a preocupat în permanență de traduceri din Sfinții Părinți. Făcea acest lucru din mai multe considerente, unul teologic, altul științific și altul literar. Din traduceri sale din literatura patristică amintim, așa cum apar în textele învățatului blăjean, Abba Amon, Abba Macarie, Anastasie Sinaitul, Andei Criteanul, Chiril al Ierusalimului, Dorotei, Dositei al Ierusalimului, Efrem Sirul, Epifanie, Eustatie Antioheanul, Grigore din Nazianz, Grigore Bogoslovul (Teologul), Ioan Damaschin, Ioan de la Scară, Ioan Gură de Aur, Nil, Pahomie, Teodor Studitul. Dar, în primul rând, trebuie menționat Vasile cel Mare, din opera căruia a tradus un număr impresionant de texte, însumând 9 volume de manuscris. Lor trebuie să le adăugăm *Canoanele săboarelor a toată lumea și a celor namesnice și ale Sfinților Părinți, ceale primite în Besearica Răsăritului*, care a cunoscut două redactări, ultima din 1798.

Evident, el intenționa o amplă antologie, sau mai zis filocalie, de texte patristice, care nu fuseseră încă tălmăcite în limba română. La o cercetare atentă, trebuie observat că toți aparțin patristicii răsăritene. Toate aceste traduceri au fost efectuate din latină după ediții occidentale. Ne punem întrebarea, căreia nu i-am găsit un răspuns ferm, de ce nu a fost preocupat și de patristica occidentală, scrisă în limba latină, căci nu găsim între scrierile sale niciun text tradus din Sfântul Augustin (căruia Biserica Răsăriteană îi acordă doar titlul de „Preafericitul”), Sfântul Isidor de Sevilia sau Sfântul Ieronim. Cu siguranță faptul că aparținea bisericii greco-catolice, care păstra cultul răsăritean și

* *Biblical Text as Homiletic Suggestion in Ephrem's Writings*

majoritatea tradițiilor Bisericii Răsăritene, a jucat un rol foarte important în această opțiune.

Avem, totuși, două excepții: un imn în versuri libere *În sfânta mare sâmbătă*¹, de fapt o traducere a lui *Stabat Mater dolorosa*, și traducerea după Thomas a Kempis, *De imitatione Christi*. Dacă în cazul celei de a doua o explicație ar fi că textul atribuit lui Thomas a Kempis fusese deja asimilat de cultura noastră, o traducere în slavonă făcută de Udriște Năsturel fusese tipărită în 1647 la Mănăstirea Dealu, *Imitația lui Cristos* într-o tălmăcire slavonă, textul circulând și în tălmăciri românești în manuscris. Traducerea lui *Stabat Mater* pare a fi mai degrabă un exercițiu literar, care apropie textul de lucrarea *Istorie adevărată* a lui Lucian din Samosata.

La o cercetare mai atentă, se observă că Samuil Micu era interesat de literatura omiletică, propria sa creație omiletică² având puternice relații cu tradiția patristică, spre deosebire de *Predicele* lui Petru Maior, care vedește puternice relații cu tradiția omiletică occidentală (citează în repetate rânduri din Sfântul Augustin, dar și cu modelul omileticii occidentale contemporane lui). În calitatea sa de călugăr, pe care și-a revendicat-o până la sfârșitul vieții, Samuil Micu tălmăcește, de asemenea, tot din surse răsăritene un număr considerabil de texte ascetice și de reglementări ale vieții călugărești.

O șansă mai mică au avut traducerea sale teologice. Cu foarte importanta excepție a tipăririi *Bibliei* la Blaj în 1795, aproape niciuna din tălmăcirile sale în acest domeniu nu a fost cunoscută nici contemporanilor, nici urmașilor, cu toate că multe dintre ele erau pregătite în redactări definitive pentru tipar. Samuil Micu își dorea să pună la dispoziția contemporanilor sursele esențiale ale literaturii patristice, pregătind o *Filocalie* coerentă. Aceasta era destinată să vină ca o ilustrație pentru *Istoria bisericească pre scurt*, care are două redactări, ultima fiind făcută în 1790.

Că așa stau lucrurile dovedesc numeroasele trimeri pe care le face în această lucrare la propriile sale traduceri. Astfel, vorbind despre filosofia elenistică din primele veacuri ale creștinismului, el spune: „Eresurile filosofilor păgânești cine voiaște să le știe, cetească cuvântul Sfântului Epifanie de spunerea credinței, care de mine s-au tălmăcit și s-au scris românește”; vorbind despre Sfântul Chiril al Ierusalimului, adaugă: „Toate ale lui scrieri 21 de catihisis și un cuvânt de slăbănogul și o epistolă către împăratul Constantie sânt de mine tălmăcite și scrise românește”; referindu-se la Sfântul Ieronim, menționează: „Fără de aceasta, multe scrisori au lăsat beserecii de folos, din care românește numai viața Sfântului Pavel Tibeul întâiul pusnic și viața lui celui robit o avem de mine tălmăcite”, iar când se referă la Sfântul Vasile cel Mare nu uită să adauge: „Dintru a lui scrisori românește de mine tâlcuite până

¹ Ms. rom. 124 BAR Cluj-Napoca.

² *Propovedanii la îngropăciunea oamenilor morți*, Blaj, 1784. Textul a avut un mare ecou în cultura română, fiind copiat în numeroase manuscrise și reeditat la Sibiu în 1842.

acum sânt 22 de omilii sau cuvinte cătră norod, de judecata lui Dumnezeu, hotărârile iticești sau de îndreptarea obiceiurilor, trei cuvinte aschiticești sau călugărești, întrebări, hotărâri scurte cu întrebări și cu răspunsuri, 313, rânduialele călugărești și din hotărârile ceale mai pre larg și cuvântul cătră fiul cel duhovnicesc și vro câteva epistole”, numărul exemplor putând fi mărit considerabil.

Numărul mare al traducerilor făcute de Samuil Micu și, mai ales, selectarea textelor dovedesc în plus faptul că el este cel mai apropiat dintre reprezentanții Școlii Ardelene de tradiția culturală răsăriteană, implicit de literatura românească anterioară lui (în *Istoria, lucrurile și întâmplările românilor* face în repetate rânduri referire la texte tipărite sau manuscrise ale scriitorilor români de până la el, același lucru putându-l întâlni și în alte texte ale lui; în *Istoria bisericească pre scurt*, de exemplu, menționează o serie de tipărituri românești). Astfel, neuitând să menționeze și propria sa contribuție, vorbind despre Sfântul Efrem Sirul notează: „Doao cuvinte a lui avem tipărite românește în *Mărgărit*, avem și al treilea *de lauda preafrumosului Iosif* de mine tălmăcit”; la fel, vorbind despre Sfântul Ioan Gură de Aur, menționează: „Din toate aceastea rumânește nu avem fără numai 27 de cuvinte tipărite în București, carea carte să zice *Mărgărit*. Mai sânt încă trei cuvinte în evangheliia lui Matheiu tălmăcite de preasfințitul Ioan episcopul Orăziei Mari și 88 de cuvinte în evangheliia lui Ioan de mine tălmăcite”.

Spre deosebire de textele juridice, traducerile din literatura patristică cunosc aproape întotdeauna o singură redactare. Explicația o putem găsi în faptul că trăsăturile limbajului bisericesc în care traduce erau de multă vreme consacrate în cultura noastră de o întreagă tradiție, oferindu-i lui Samuil Micu o terminologie sigură și precisă. O editare a tuturor acestor traduceri va oferi o imagine inedită a celui mai prolific dintre reprezentanții Școlii Ardelene, în care modestia și hărnicia s-au îmbinat în mod fericit cu harul cuvântului bine potrivit. Pe de altă parte, vor oferi dimensiunile a două proiecte generoase și diferite de traducere, menite să pună la dispoziția cititorilor români cărți până atunci inaccesibile în limba națională.

Omilia lui Efrem Sirul l-a atras în repetate rânduri pe Smuil Micu, călugărul blăjean simțind, în mod evident, o afinitate specială pentru acesta. Fapt explicabil și prin aceea că, cunoscut și sub numele Sfântul Efrem din Edessa sau Aprem din Nisibis, Sfântul Efrem Sirul este unul din cei mai importanți innografi ai literaturii creștine răsăritene, scriind un mare număr de innuri religioase, poeme și predici. Născut în jurul anului 306 d. Chr. în Nisibis (astăzi Nusaybin, Turcia), a murit în 9 iunie 373 în Edessa (astăzi Santuria, Turcia), având o mare influență asupra întregii creștinătăți a timpului său.

Textul orației *Cuvânt de preafrumosul Iosif* l-a atras pe Samuil Micu Clain în mod evident prin caracterul său literar, pasajele lirice alternând cu descrieri și dialoguri. Nu în ultimul rând, îl va fi atras și prin rigoarea stilului. Poate nu

greșim când afirmăm că intenția călugărului blăjean de a tălmăci românește acest text era, la fel ca în cazul traducerii din Lucian din Samosata, *Poveste adevărată*, mai îndeaproape motivată de frumusețea textului decât de introducerea teologică în care Sfântul Efrem Sirul găsește paralelisme între viața lui Iosif, așa cum este ea prezentată în textul Exodului din Vechiul Testament și cea a lui Iisus Hristos, așa cum o găsim în evangheliile din Noul Testament.

A fericitului nostru și a toată lumea dascal Efrem Sirul
Cuvânt de preafrumosul Iosif³

Dumnezeul lui Aaron, Dumnezeul lui Isaac, Dumnezeul lui Iacov, Dumnezeul cel binecuvântat, carele ai ales sămânța cu știință a robului Tău, celor ce te-au iubit pre Tine, dăruiaște, bunule, ca să izvorască întru mine curgeri de prisosit ale darului Tău, ca cu cuviință să pociu spune strălucita și prea mare priveală a preafrumosului Iosif, carele pururea au fost toiag, pre carele să răzâma cinstitele și adâncile bătrânețe ale patriiarhului Iacov! Că acest prunc din pruncie au însămnat doao veniri ale lui Hristos⁴, cea dintâiu, când s-au născut din Maria fecioara, iară a doaoa când iarăși va veni /^{1v} să judece toate. Drept aceaia, dragilor, acum de Hristos, iubitoriu stătornici [sic!] și cu suflet blându și iubitoriu să fim ca, fără de nici o rătăcire, a minții să putem auzi și priceape faptele ceale foarte mari ale preacuviosului prunc. Și cu adevărat, fraților, pre acest tinerel nu numai preacuvios îl pociu zice, ci și foarte minunat și izvor al rușinării, biruitor luminat și minunat stâlp de biruință. Pentru aceaia mai ales au fost icoana și chipul venirii Domnului, carea va să fie. Drept aceaia, fieștecine să lapede din sufletul său toată grijea lucrurilor lumești și cu iubire și cu dor să primească cântările de laudă ceale dulci, că sânt acealea duhovnicești, care veselesc sufletul. Că, precum Domnul la noi din sânul Tatălui au fost trimis, ca pre noi pre toți să ne mântuiască, așa și pruncul Iosif din sânul tatălui său Iacov au fost trimis ca să cercetează pre frații săi. Și precum cumplitii aceia frați îndată, cât au văzut pre Iosif apropiindu-să, au început /^{2r} a cugeta asupra lui, reale, când el le aducea lor pace de la tatăl, așa și jidovii, fiind pururea cu inima vârtoasă, îndată, cât au văzut, pre Mântuitoriu, zicea: „Acesta iaste cu adevărat moșteanul. Să-l omorâm pre el și toate vor fi ale noastre!⁵”. Și, precum frații lui Iosif zicea: „Să-l omorâm pre el și ne vom mântui de visele lui!”, așa și jidovii zicea: „Veniți să-l omorâm pre El și vom stăpâni moștenirea lui!”.

Frații lui Iosif, când mânca, l-au vândut pre acela pre carele cu sfatul și cu voia l-au fost omorât; înt-același chip și blăstâmații jidovi, când au mâncat paștele, au omorât pre Mântuitoriu. Pogorârea lui Iosif în Eghipt însămnează pogorârea Mântuitoriuului nostru pre pământ. Și precum Iosif în cămară închis au călcat toată târiia și luminoase cununi de biruință asupra eghipteanei stăpânei sale au dobândit, așa și Domnul nostru Mântuitoriu, sufletele noastre în iad pogorându-să, acolo toată putearea cumplitului și nebiruitului tiran /^{2v} cu direapta sa o au călcat și o au

³ BAR Cluj, ms. Rom. 66.

⁴ Prescurtat peste tot: XĈ.

⁵ Marginal: Math. 8. 21.

stricat. Fiindcă Iosif biruisă păcatul s-au ținut rob închis în temniță până când au venit vreamea ca să ia cununa, așa și Domnul nostru, ca să rădice toate păcatele lumii în mormânt să pune. Iosif doi ani au fost în temniță, acolo cu mare liniște au petrecut; Domnul nostru trei zile au rămas în iad ca un putearnic și fără de stricăciune. Iosif cu porunca lui Faraon să scoate din temniță ca un cap adevărat și lezne și credincios tâlcuitoriu al visurilor și mai înainte spuitoriu de prisosința rodirilor, iară Domnul nostru Isus⁶ cu putearea Sa au înviiat din morți și, prădând dobânzile iadului, ne-au împăcat pre noi cu Tatăl Său, propoveduind înviierea și viața de veaci. Iosif, luând puteare preste tot Eghiptul, ședea în cărul [sic!] lui Faraon, iară Mântuitoriu nostru, împărat mai înainte de veaci, în nor luminos înălțadu-să în ceriu, șeade de-a dreapta Tatălui cu mărire preste heruvimi, ca Fiiul cel unul născut. Iară când stăpânea Iosif în Eghipt cu puteare și cu stăpânire preste /^{3r} tot Eghiptul, având de bună voie frații lui înaintea divanului și a scaonului lui, aceluia pre care la moarte l-au fost judecat și întră cu frică și cu cutremur ca să să închine înaintea lui, Iosif, pre carele nu l-au vrut să stăpânească preste ei, iară, cunoscând Iosif pre frații săi, cu un cuvânt i-au arătat ucigători de oameni, lucrul cunoscându-l ei, înfricoșați și rușinați au stătut, necutezând a grăi, nici având ce a răspundă [sic!] ca să se mântuiască, ci, aiavea cunoscându-și păcatul său care au făcut la moarte acela când l-au vândut pre el, iară acela, pre carele socotea că l-au dat la moarte în iad, degrab au împărățit preste ei. Așa, și în zioa cea înfricoșeată, când va veni Domnul în norii ceriului, șezând pre scaonul împărăției Sale, îngerii cei groaznici vor aduce legați înaintea divanului Lui pre toți vrăjmașii lui, oricâți n-au vrut ca să stăpânească El preste ei. /^{3v} Că socotisă atunci necredincioșii că, deaca vor răstigni pre El va muri ca un om, necrezând, nici cunoscând, ticăloșii, cum că el iaste dumnezeu, carele pentru mântuirea neamului omenesc ca să mântuiască sufletele noastre au fost venit. Precum Iosif cu îndrăzneală aiavea au zis fraților lui îngrozindu-i și rușinându-i pre ei:

„Eu sânt Iosif, pre carele voi l-ați vândut! Iată, acum împărățesc și fără de voia voastră!

Așa și Domnul crucea sa cu strălucire o va arăta răstignitorilor săi și ei vor cunoaște crucea și pre Fiiul lui Dumnezeu pre care L-au răstignit. Vedeți cât de bine au închipuit Iosif întru sine pre Stăpânul său.

Deci, fiindcă din pruncie au înflorit într-însul fapta cea bună, cu cuviință iaste ca de acolo începând, să spunem după aceaia faptele ceale bune ale sfântului acestuia prunc. Acest fericit în șeptesprăzece ani au trăit în casa părințască, sporind în toată zioa întru frica lui Dumnezeu și în via/^{4r}ță bună și întru cinstea părințască, dară când au văzut că fac nește lucruri carele nu să cad, unele dintru acestea pre scurt le-au spus tătâne-său, că cu adevărat fapta cea bună pururea să împrotiveaște nedreptății și nu se poate uni cu aceaia. Pentru aceaia ei au urât pre Iosif că să înstrăina de cătră răutatea lor. Deci, fiindcă pruncul cu de-adinsul să nevoia în faptele ceale bune, vedea în visuri ceale ce din rânduiala marelui Dumnezeu⁷ era să fie, iară tatăl Iacov, neștiind ascunsa lor pismă și ura asupra lui Iosif, cu inimă curată iubea pre Iosif pentru fapta cea bună, carea pururea strălucia în pruncia lui.

⁶ Scris peste tot IĬ.

⁷ Scris peste tot: ⲁⲓⲉⲪ.

Iară, când păștea ei oile în Siham, Iosif era cu tatăl său acasă, Iacov, ca un părinte iubitoriu și grijitoriu de fiii cei ce era în Siham, au zis cătră Iosif: „Vino, fiule, de te du la frații tăi și cearcă de-adinsul cum să află ei și turmele și degrabă să te întorci să-mi spui mie toate!”.^{/4v}

Iară Iosif, luând porunca tătâne-său, voios mergea la frații săi ducându-le pace de la tatăl și grijea carea avea de ei. Deci mergând, umbla rătăcind, neaflând pre frații săi și turmele lor și, întristându-să pentru ei, umbla plângând; iară s-au întâlnit cu un om carele i-au arătat calea ce ducea la frați, pre carii de departe văzându-i, Iosif veasel grăbea să ajungă, dorind cu mare dragoste să-i îmbrățișeze pre toți. Iară ei, cât l-au văzut pre el apropiindu-să, ca nește fieri groaznice și cumplite au început a să sfătui cum să-l omoară pre el. Deci, mergând Iosif ca un miel nevinovat ca să se rumpă de mâinile cumpliților lupi. Iară, deaca au sosit la ei, cu blândeate dându-le bineate, s-au închinat lor, spuindu-le pace de la tatăl. Iară ^{/5r} ei, ca nește fieri sculându-să, l-au dezbrăcat pre el de haina cea pistriță [sic!] cu care era îmbrăcat și fieștecarele șcrășnea [sic!] cu dinții asupra lui, poftind de viu să-l mânce și, ca nește sălbateci și nemilostivi, ca să-și facă destul urâi sale, pre curatul și sfântul acela prunc mâniaș l-au bătut. Deci, văzându-să Iosif pre sine într-atâtea răutăți pus (că nime nu era căruia să-i fie milă de el), la rugăciuni și la lacrimi și la plâns s-au întors și cu glas mare să ruga de ei, zicând: „Pentru ce vă mâniiați așa? Rogu-vă pre voi, frații miei pre toți, îngăduiți-mă puțintel ca să mă rog! Mumă-mea au murit și tatăl Iacov până astăzi în toată zioa plânge după ea, și vreați să aduceți și altă plângere tatălui nostru, până ce cea dintâiu ține și nu s-au sfârșit? Rogu-vă pre voi pre toți, mai îngăduiți-mă puțintel ca să nu mă despart de tatăl Iacov, ca nu bătrânețele lui cu dureare să se pogoară în iad! Juru-vă pre voi pre toți, pre Dumnezeul părinților nostri, al lui Avraam și al lui Isaac și al lui Iacov, ^{/5v} cel ce de la început au chemat pre Avraam și i-au zis⁸: Ieși din pământul tău și din rudeniia ta și din casa tătâne-tău și vino în pământul carele ți-l voiu arăta ție și-l voiu da ție și voiu înmulți sămânța ta ca stealele ceriului și ca năsipul ce nu să poate număra den țermurile mării. Pre Dumnezeu cel preainalt, cel ce au dat lui Avraam răbdare, ca cu grăbnie să aducă jertvă pre unul născut fiul Isaac⁹, ca să se socotească răbdarea spre mărire! Pre Dumnezeu cel ce au scos pre Isaac din moarte și au dat în locul lui berbeace jărtvă bine primită!¹⁰ Pre Dumnezeu cel sfânt, carele au binecuvântat pre Iacov prin gura lui Isaac, tatălui său!¹¹ Pre Dumnezeu cel ce împreună cu Iacov s-au pogorât din Harran în Mesopotamiia, de unde ieșisă Avraam!¹² Pre Dumnezeu cel ce au scos pre Iacov din nevoie și au zis că-i va da lui binecuvântare! Să nu mă lipsesc de tatăl Iacov, precum m-am lipsit de mumă-mea Rahila! Nici așa să plângă el după mine precum au plâns după Rahila și să nu să întunece iarăși ochii lui Iacov, carele mă așteaptă ^{/6r} să mă întorc la el! Lăsați-mă să mă întorc la tatăl meu Iacov! Primiți lacrimile mele și pre mine mă întoarceți iarăși la el!”

⁸ Marginal: Face[rea] 12.

⁹ Marginal: Face[rea] 14.

¹⁰ Marginal: Face[rea] 22.

¹¹ Marginal: Face[rea] 27.

¹² Marginal: Face[rea] 37.

Acestea grăind el și jurându-i pre Dumnezeu părinților, din degrab cumplitele acelea hieri l-au aruncat într-o groapă¹³, nici de Dumnezeu temându-să, nici de jurământul înfricoșându-să, măcar de săruta el urmele lor a tuturor și picioarele fraților cu lacrimi de prisosit le uda, strigând și grăind: „Fraților, fii-vă milă de mine!”

Iară, după ce l-au aruncat pre Iosif într-acea groapă pustie¹⁴, foarte cu amare lacrimi și cu ticăloase suspinuri și tânguiri să plânga pre sine și pre Iacov, tatăl său, și lacrimi vărsind cu nespuse suspinuri zicea: „Vezi, părinte Iacov, ceale ce s-au întâmplat de fiul tău! Că, iată, în groapă m-am aruncat ca un mort! Iată, tu aștepti să mă întorc la tine, tată, și acum eu, ca un ucigătoriu de oameni zac în groapă! Tu, tată, me-ai¹⁵ zis: Mergi de vezi pre frații tăi cu turmele și foarte curând te întoarce /^{6v} și, iată, ei ca nește lupi cumpliți s-au făcut, ca nește turbați m-au despărțit pre mine de la tine, prea bunule părinte! Mai mult nu vei vedea fața mea, nici glasul meu nu vei auzi și mai mult nu să va răzâma de mine bătrânețele tale și nici eu mai mult nu voi vedea sfintele tale căruntețe! Că eu sânt ca un mort în groapă! Plângi, tată, pre fiul tău și pre tine, așijderea, fiul tău să te plângă, că așa prunc m-am despărțit de la fața ta! Cine-mi va da mie porumb cu limbă vorbitoriu, ca de aci mergând să vestească bătrânețelor tale plânsul meu! Sfârșitu-mi-s-au, părinte, și lacrimile și suspinul și plânsul meu de tot au slăbit și nu iaste cine să-mi ajute! O, pământule, o, pământule, cel ce ai strigat la Dumnezeu sfântul pentru dreptul Avel, cel cu nedrept omorât¹⁶, precum am auzit de la mai-marii și de la părinții nostri, adecă cum că pământul au strigat la Dumnezeu pentru sângele dreptului, tu strigă acum cătră Iacov, tatăl meu, chear¹⁷ și aiavea, arată-i ceale [ce] mi-au făcut mie frații!” /^{7r}

Iară, după ce cumpliții aceia au aruncat în groapă pre Iosif, au șezut să mănânce peaseli și să bea și, precum să bucură biruitorii după ce învinge și goneaște pre vrăjmași, așa și ei cu mare bucurie au șezut. Deci, mâncând și bând ei veaseli și voioși, degrab rădicându-și ochii au văzut venind nește negoțitori ismailteani, carii mergea în Egipt având cămile care purta aromate. Și au zis unul cătră altul: „Mai bine iaste să vindem pre Iosif străinilor negoțitorilor, ca, ducându-să de aci, să moară în pământ și în țară străină și să nu fie mâna noastră asupra fratelui nostru!”

Și au scos din groapă pre fratele său ca nește cumplitie fieri sălbatece și, luând prețul lui, l-au vândut negoțitorilor, neaducându-și aminte de tatăl său, căruia grija și durearea îi adăogea.

Deci, mergând pre cale negoțitorii, s-au întâmplat de au trecut pre la ipodrom, unde era în groapă Rahila, că acolea au fost murit în calea ipodromului, când s-au întoars /^{7v} Iacov din Mesopotamia. Iară, deaca au văzut Iosif mormântul Rahilei, maicii sale, alergând au căzut pre mormânt și, rădicând glasul său, văietându-să au început a vărsa lacrimi cu plâns și întru amărăciunea sufletului său au strigat, așa zicând: „O, Rahila, Rahila, maica mea, scoală-te din țărână și vezi pre Iosif, pre carele l-ai iubit ce i s-au întâmplat! Iată, el rob să duce în Egipt ca un făcătoriu de

¹³ Marginal: Face[rea] 37.

¹⁴ Șters: în groapa singurătății.

¹⁵ Scris: мѣи.

¹⁶ Marginal: Face[rea]4.

¹⁷ N. N.: clar. Scris peste tot: κῆρ.

rău dat în mâinile străinilor! Frații miei gol m-au vândut în robie și Iacov nu știe cum sânt eu vândut! Deschide-mi mie, maica mea, și mă primeaște în mormântul tău! Mormântul acesta al tău să fie mie și ție un pat! Primeaște, Rahilo, pre fiulul tău ca să peară¹⁸ cu silă, primeaște-mă, maică! Așa degrab m-am cunoscut de tatăl meu Iacov, precum și de tine din pruncie m-am lipsit! Auzi, maică, suspinul inimii mele și pre mine mă primeaște lângă tine în mormântul tău! Că mai mult nu pot suferi, ochii miei atâtea lacrimi și sufletul meu nu mai poate răbda atâtea văietări și suspinuri! O, Rahila, Rahila! Nu auzi acum glasul fiuluiul tău? iată cu silă /^{8r} mă răpesc și nu vrei să mă primești? Pre Iacov l-am strigat și nu au auzit plânsul meu! Iată, și pre tine te strig și nici tu nu auzi glasul meu? Aici, aci pre mormântul tău voui muri, ca să nu fiu dus în țară străină ca un făcătoriu de reale!”

Iară ismailteanii, carii au cumpărat pre Iosif, deaca l-au văzut pre el alergând așa și căzând pre mormântul Rahilei, mumă-sa, au zis unul cătră altul: „Tinerelel acesta vrea să ne vrăjească pre noi, ca să poată fugi de la noi și, neștiind noi, să piiară! Drept aceaia să-l prindem și tare să-l legăm, ca să nu ne schimbe noao, tuturor vedea prin discântăturile sale!”

Deci, apropiindu-să la dânsul, răstit i-au zis: „Scoală-te acum și înceată de a ne mai descânta cu vrăjiturile tale, ca nu bătându-te [sic!] la mormântul acesta să ne păgubim de aurul ce l-am dat pentru tine!”

Iară după ce s-au sculat Iosif, au văzut obrintită fața lui de amărăciunea plânsului și toți au început cu blândeate a-l întreba pre el și a zice: /^{8r} „Pentru ce plângi așa și verși atâtea lacrimi și așa tare plângi că jelești de când ai văzut mormântul acesta în calea ipodromului acestuia? Cutează, fără de frică spune noao ce iaste lucrul tău și pentru ce ești vândut! Că păstorii aceia, când te-au vândut ne-au zis noao: Bine să-l țineți și să-l păziți ca să nu scape din mâinile voastre pre cale! Nevinovați sântem noi, că mai înainte v-am spus voao! Spune noao drept acum: rob ești a păstorilor acestora sau al altui om slobod? Și ne spune noao pentru ce cu atâta jeale ai căzut pre mormântul acesta? Că noi te-am cumpărat pre tine și sântem stăpânii tăi! Spune noao tot lucrul tău, că, de-l vei ascunde de noi, cui vei voi să-l arăți? Și, fiindcă ești supt stăpânirea noastră, cerci să fugi, neluând noi aminte, precum și păstorii aceia ne-au spus? Și ne îndrăznește și ne spune noao chear ce iaste lucrul tău? Că noao ni să pare că ești slobod și, pentru aceaia, nu ne vom sluji cu tine ca cu un rob, ci ne vei fi ca un frate și fiu preaiubit! Că foarte bună /^{9r} minte veadem întru tine și multă cuviință învățătură și știință și cu adevărat ești vreadnic să stai și înaintea împăratului și împreună cu mai-marii lui să te cinstești. Că această cuviință și frumsăță a ta foarte te comandă pre tine noao și preste scurt foarte mare și puternic te vei face și vei fi priiatenul nostru și fiulul iubit acolo unde te ducem pre tine acum ca să te poți bucura și veseli! Că cine nu va pofti un prunc așa frumos și oacheșiu și foarte cu bune năravuri și înțelept!”

Iară, răspunzind Iosif au zis suspinând: „Nici rob niciodată nu am fost, nci vrăjitoriu sau descântătoriu, nci pentru că așa fi făcut vreo faptă rea vinovat sânt vândut, în mâinile voastre vândut! Ci am fost fiu iubit tatălui meu și foarte drag maicii mele! Iară păstorii aceia sânt frații miei și m-au trimis tatăl să-i văz pre ei și să-i știu cum să află, ca un părinte duios având grije de ei, că mai mult rămăseasă în munți. Pentru aceaia tatăl m-au trimis ca să-i văz pre ei, iară ei aprigi, fiind cu

¹⁸ Scris: пѣръ.

pizmă asupra mea /^{9v} m-au despărțit și depărtat de tată, m-au vândut voao rob depărtându-mă de iubirea și de dragostea cea mare a tatălui spre mine. Iară mormântul acesta iaste al maicei meale, când s-au mutat tatăl meu din Harran și¹⁹ să meargă în locul în care acum lăcuiaște, au trecut pre aci și, când au ajuns aci, au murit aci mumă-mea și zace în groapa cea întru acest mormânt, care vedeți!”

Ei, deaca au auzit aceasta, au lăcrămat, făcându-li-să milă de el și așa au zis cătră el: „Nu te teame, tinerelule, că mare om te vei face! Acum te duci în Eghipt, că chipul tău ne iaste noao semn de mintea ta cea bună! Încă acum mai veasel fii că ai scăpat de pizma și de ura fraților, carii te-au vândut pre tine noao!”

Iară frații lui Iosif²⁰, după ce au vândut pre el, prinzind un ied și belindu-l, au uns haina cuviosului Iosif cu sângele lui și îndată o au trimis la tatăl său, zicând: „Această haină o am aflat noi în munți lăpădată și îndată o am cunoscut /^{10r} că iaste a fratelui nostru Iosif, pentru care lucru toți ne-am foarte întristat! Pentru aceaia o am trimis la tine, tată, deaca pre Iosif, fratele nostru nu l-am putut găsi! Cunoaște, dară, și tu a fiului tău iaste haina aceasta, că noao tuturor ni să pare că iaste a lui Iosif!”

Iară, deaca au văzut Iacov haina, cu mare suspin și foarte amară plângere au strigat zicând: „A fiului meu Iosif iaste haina aceasta, fiara rea au mâncat pre fiul meu!”

Și, văitându-se, cu plângere mare suspina zicând: „-Pentru ce nu mai bine pre mine nu m-au mâncat în locul tău, fiule? Pentru ce nu m-au întâmpinat pre mine fiara aceaia și, din mine săturându-să să te fie lăsat pre tine nevătămat, fiul meu? Pentru ce nu m-au rumpt și nu m-au belit pre mine fiara aceaia și nu m-am făcut eu ei bucată cu carea să se sature? Vai de mine, vai de mine, să rump mărunțiile mele pentru Iosif! Vai mie, vai mie, unde s-au omorât fiul meu ca să mă duc acolo, ca să-mi zmulg cărunteaștele preste cuviința, frumseșa lui? Că grea-mi iaste mie viața deaca mai mult nu văz pre Iosif! Eu sânt pricina morții /^{10v} tale, fiule, eu sânt cel ce am urât ochii tăi ceale [sic!] luminoși! Eu, fiule, te-am dat morții, trimițându-te în pustie să vezi pre frații tăi cu turmele! Plânge-voiu de aci înainte, fiul meu, și voiu tângui în tot ceasul până mă voiu pogori în iad²¹ la tine, fiul meu, și în locul trupul tău, haina ta, Iosife, o voiu pune înaintea ochilor miei și fără de încetare voiu vărsa lacrimi! Iată, iarăși întru plângere mare de duroare mă bagă pre mine haina ta, fiul meu, fiindcă iaste întreagă! Pentru aceaia, precum socotesc, nu te-au mâncat pre tine fiară, preaiubite fiule, ci ci, mai vartos, de mânil omenești ești dezbrăcat și omorât! Că, deaca cum zic frații tăi, fiara te-au mâncat, haina ta ar fi ruptă, că nu au așteptat fiara să te dezbraci întâiu și apoi să mănca cărnurile tale! Iară, de te-au dezbrăcat mai întâiu și apoi te-a mâncat nu ar fi unsă cu sânge haina ta! Nu să văd zgărăituri de unghii în haină, nicio urmă de dinți de fiară nu iaste în ea! De unde, dară, iaste sânge? Și, iarăși, de au fost așa, singură fiara carea au mâncat pre Iosif, cum au putut /^{11r} face toate acestea? Aci, dară, mie necăjitului îmi rămâne numai tânguirea ca să plâng pre Iosif și să jelesc haina lui! Aceaste doao plânsuri și doao suspinuri și foarte amară tânguire, adecă a lui Iosif și a hainei, cum s-a dezbrăcat el de haină? Mai bine să moriu, Iosife, lumina mea, și

¹⁹ Scris: IIIA.

²⁰ Marginal: Face[rea] 37.

²¹ Marginal: groapă.

tăria și haina ta cu mine acum cu mine până la iad²² să se pogoară, că nu vreau fără de tine să văz mai mult lumină! O, fiul meu, Iosife, sfârșească-să sufletul meu cu sufletul tău, fiul meu!”.

Iară ismailteanii, luând pre Iosif, cu mare grije l-au dus în Egipt, socotind că pentru frumseța tinerelului mare preț de bani de la orice boiaru vor dobândi. Deci, trecând ei prin mijlocul Egiptului, iată, le-au ieșit întâiu înainte Pentefras²³ și, văzând pre Iosif au întrebat zicând: „Spuneți mie, negușitorilor, a cui iaste acest tinerel, că nu vă samănă voao? Cu frumsața capului vă întrece!” Iară ei au răspuns că iaste foarte de bun neam și plin de știință și de învățătură. Deci, dându-le lor preț cât au cerut, au cumpărat de la ei pre Iosif. Și, băgându-l pre el în casa sa, au cercat cum au crescut și cum au petrecut. Iară el /^{11v} nedepărtându-să de sămânța cea scumpă a dreptului Avraam, și Israil și Iacov, sporea în vârtute și viața bună în casa lui Pentefras și din zi în zi curățeniia și rușinarea și cu vederea și cu cuvântul mai mult o păzea, având pururea înaintea ochilor săi pre Dumnezeu cel sfânt, carele de sus toaate le vede, pre Dumnezeul părinților săi, carele pre el din groapă și din moarte și din năpădirile și din ura fraților săi scos. Însă i să închina Lui totdeauna era supărată și tristă [sic!] pentru Iacov, părintele său cel sfânt.

Deci văzind Pentefras purtarea feciorului și bunătatea și înțălepciunea cea mare a lui, toate ceale ce avea pre mâna lui preafrumosului Iosif, ca pre a unui fiu adevărat al său le-au dat și nimica nu știa ce face Iosif cu toate lucrurile sale, nici măcar cu cuvântul, numai pâinea, carea în vremea sa o mânca, știa cum că au cunoscut cum că foarte credincios iaste, mai vârtos pentru că au văzut cum că lucrul lui și toată avearea supt mâna lui Iosif din zi în zi mai mult să adoage și cu bucurie /^{12r} mare să bucura slujile și slujnicele întru toate bunătățile care în toate zilele să făcea de la el.

Iară stăpână-sa, văzind pre Iosif foarte frumos și cuvios, s-au rănit cu dragoste și cu mâni drăcească și foarte tare pofta să doarmă cu el. Și pre precuviosul acela fecior și izvorul curățeniei să silea să-l împingă în groapa curviei, nenumărate meșteșuguri și multe fealiuri de podoabe neîncetat gândind, cu care să poată pre el înșela și în tot ceasul își schimba hainele și-și vâpsea și rumenea fața și în păr împletea aur și cu facerile cu ochii și cu seamne drăcești și cu zimbiri de râsuri urâte ticăloasa aceeaia să nevoia să vineză cuvioșii ochii dreptului, că credea că întru acest chip lezne va putea prinde sufletul cuviosului. Iară Iosif, întărit cu frica lui Dumnezeu, nicidecum nu căuta spre ea. Iară, deaca au văzut ea că meșteșugurile ei și podoabele ei nu pot să amăgească predreptul, cu mai mare foc de poftă ardea, gândind și cercând și neștiind ce să mai facă cu el. Mai pre urmă au socotit /^{12v} ca cu cuvinte fără de rușine să-l aibă la faptă de rușine și slobodă, căutând vreme în carea ca o aspidă turbată să vearse într-însul veninul curviei sale și cu obraz fără de rușine zicea cătră precuratul fecior: „O, Iosife, dormi cu mine! Ia-mă, nu te teame ca și eu de prisosit să mă desfățez cu frumseța ta și tu, așijderea, să te saturi de frumseța trupului meu! Tu ești mai mare preste toate slugile din casă și nimeni nu va cuteza să între la noi, nici va putea auzi lucrul nostru! Iară, de temi de bărbatul meu, eu îi voi da venin și-l voi omori! Culcă-te, dară, cu mine și-mi plineaște poftirea, că foarte arz de pofta ta!”.

²² Marginal: groapa.

²³ Marginal: Face[rea] 37.

La aceastea Iosif, cel ce și cu sufletul și cu trupul era de adiiamant, țapăn și nebiruit și au stătut într-atâta vifor, nicidecum nu au slăbit, ci, cu frica lui Dumnezeu, toate cuvintele și faptele ei le lăpăda și pre și, precum să cădea, cu cuviință și cu cuvinte sfinte și /^{13r} dumnezeiești o depărta pre ea de la sine, zicând cătră ea: „O, muiare, nicidecum nu iaste mie slobod să fac eu cu tine păcatul acesta, că tu ești stăpâna mea și eu mă tem de Dumnezeu! Că, iată, că eu toate și în câmp și acasă are stăpânul mieu mi le-au dat mie și nimica altă nu iaste stăpânirea mea, afară de tine, stăpâna mea! Pentru aceaia foarte urât și nedrept ar fi a urgisi atâta dragoste a unui stăpîn ca acesta, care pre mine așa m-au iubit! Și cum așiu putea face un lucru așa rău înaintea lui Dumnezeu, cel ce cearcă inimile și rărunchii?”

Aceaste cuvinte cuvioase zicea totdeauna cătră stăpână-sa, învățându-o, rugându-o, dogenindu-o și certându-o. Ci muiarea nimica dumnezăiesc nu primea ci ca o aspidă surdă, care-și astupă urechile sale, mai tare să înfierbânta spre curvie, aprinsă de pofta cea prea rea, carea într-înșă și în toată cirta luoa aminte ca să poată afla vreamă cu prilejiu, când să poată fără de rușinare spurca pre acel fecior. Deci, văzind /^{13v} Iosif că așa de cu neobrăznicie, ca o fiară năvălește asupra lui să-l strice, au rădicat ochii săi cătră Dumnezeul părinților lui și cu de-adinsul să ruga Celui Preaînalt, așa zicând: „Dumnezeul lui Avraam și a lui Isaac și a lui Iacov, Dumnezeu mare și înfricoșeat, mântuiaște-mă pre mine de fiara aceasta, că Tu însuși, Doamne, vezi purtarea muiării aceștia, cum într-ascuns, prin lucruri necuvios voiaște să mă omoară, ca împreună cu ea să moriu în păcate și destul să mă despart de tatăl mieu, Iacov! Mântuitu-m-ai, Doamne, de uciderea fraților fără de leage, mântuiaște-mă și acum de această fiară turbată ce s-au pornit asupra mea, ca nu cu lucruri reale să mă înstrăinez de la părinții miei, carii foarte tare și cu cucernicie Te-au iubit pre Tine, Doamne!”. Și dintru adâncul inimii suspinând iarăși striga pre Iacov, zicând: „Părinte, roagă-te pentru fiul tău, Iosif, că silnic războiu s-au sculat asupra mea, care și de Dumnezeu mă poate despărți! Aceasta cu mult mai groaznic și mult mai cumplit lucru iaste decât moartea, care era să-mi facă mie frații miei! Că ei gândea /^{14r} numai trupul să-l ucidă, iar aceasta sufletul mi-l despărtește de la Dumnezeu! Știu, părintele mieu, că rugăciunile tale pentru mine s-au suit la Dumnezeu și, pentru aceaia, m-am scos din groapa morții! Drept aceaia și acum roagă pre Cel Preaînalt ca să mă izbăvesc de această fiară, carea să silește să piarză pre fiul tău, carea nici rușine nu are înaintea ochilor, nici frica lui Dumnezeu nu are în inimă! Roagă-te, tată, ca nu precum din sânul tău, așa și de sufletul tău să mă înstreinez! La frații miei m-am fost dus și ei, ca nește fieri și lupi cumpliți făcându-să, m-au despărțit pre mine de la tine, tată și sânt adus în Eghipt în mâinile străinilor și, iată, altă fiiare m-au întimpinat! Frații în pustie voia să mă omoară, iară aceasta în casă să silește să mă piarză! Roagă-te, tată, ca să nu moriu înaintea Dumnezeului mieu și a părinților!”

Iară, nevrând Iosif a asculta de cuvintele stăpânii sale, carea în tot ceasul ca o aspidă fără de rușine să pornea asupra-i, au căutat ea vreamă cu prilejiu ca să-l afle în cămară și, așa, să plinească păcatul. Iară când l-au aflat pre el în casa sa precum dorea, fără de rușine, apropiindu-să de curatul acela /^{14v} să silea să-l tragă la sine, iară el, văzând cea prea mare nerușinare a muiării, îndată sărind, au fugit din casă și ca și vulturul când veade pre vânători, întinzându-și aripile, zboară cătră ceriu, așa și Iosif din ușa căsii au fugit, ca nicidecum, nici cu cuvântul, nici cu fapta să se rănească, lăsându-și veșmântul său în mâinile ei, au scăpat din cursele diiavolului.

Iară văzând muiarea că el așa au fugit foarte rău i-au părut și gândea cum să poată pedepsi pre dreptul, cu cuvinte foarte urâte vrând să-l pârască la bărbatul său, ca, cât va auzi bărbatul ei acest lucru, aprinzindu-se, de mânie, să omoară pre Iosif. Că așa zicea întru sine: „Cu mult iaste mie mai bine să moară Iosif, ca măcar așa să aib odihnă, căci nu pociu suferi în casa mea atâta frumseață totdeauna a vedea, deaca nici într-ascuns, nici într-aiavea nu mă pociu desfăta și sătura de frumsața și nici de știința ficiorului acestuia!”. Pentru aceaia, chemând la sine slugile, slujnicile sale, le-au zis lor: „Știți ce mi-au făcut mie acest prunc de jidov? /^{15r}, pre carele l-au pus bărbatul meu mai-mare preste toată casa sa? Că, lăpădând toată rușinea, au vrut să se culce cu mine și, cum nu i-au fost de ajuns stăpânirea și putearea a toată casa mea, ci încă și de bărbatul meu s-au nevoit să mă desparță!”. Și, luând veșmântul lui Iosif, l-au arătat bărbatului²⁴ și, zicându-i: „Iată, tu ai adus pre acest prunc de jidov ca să-mi facă ocară și să-și bată joc de mine, muiarea ta! Au nu știi, domnul meu, că eu sânt curată și rușinoasă și, pentru aceaia, Ț-am spus aceasta ție?”.

Aceasta auzindu-le bărbatul ei, îndată au crezut cuvintelor muierii, care zicea că așa iaste lucrul și îndată au poruncit să-l leage pre Iosif și să-l bage în temniță și nu au cercat cum să cade să cunoască adevărul, ci îndată au grăit asupra lui nedreaptă judecată, zicând: „Poruncesc să duceți pre Iosif în temniță și, nicipat de puținea odihnă să nu aibă!”. Iară Dumnezeu lui Avraam și a lui Isaac și a lui Iacov, cel ce cearcă inimile tuturor, era cu el și l-au făcut de au aflat milă înaintea celuiia mai-mare preste temniță, cât l-au lăsat să petreacă dezlegat în temniță și să poată avea odihnă. /^{15v} Că niciodată nu se depărtează Dumnezeu de cei ce cu toată inima să tem de El.

După aceasta au păcătuțit împăratului Faraon doi fameni²⁵, cel mai-mare preste vinuri și cel mai mare preste bucate și au poruncit împăratul să-i bage în temniță. Iară Iosif slujea lor și, după ce în doi ani au fost cu ei în temniță, trecând câteva zile, au văzut visuri, care mai înainte le arăta lor ceale ce li să vor întâmpla. Iară cuviosul Iosif slujea lor și cu atâta mai vârtos că aceia era boiari și de cinste. Și, după obiceiul, întrând odată la ei să-i vază, i-au aflat foarte supărați și necăjiți; amândoi au zis: „Visuri am văzut și pentru aceaia sântem scârbiți că nu iaste cine să ni le poată tâlcui!”. Iară Iosif au zis cătră ei: „Acest lucru numai singur Dumnezeu poate să-l arate celor ce să tem de El! Ci spuneți-mi visurile voastre ca Dumnezeu meu prin mine să vi le tâlcuiască!”. Acestea auzindu-le cel mai-mare preste vinuri și cel mai-mare preste /^{16r}, amândoi au spus visurile sale precum le-au fost văzut, iară Iosif pre scurt le-au spus lor adevărat toate ce le va face lor împăratul, precum s-au și plinit, că pre cel mai-mare preste vinuri l-au așezat iarăși în cinstea și în deregătorii sa cea mai dinainte, iară pre cel mai-mare preste bucate l-au omorât.

Iară când au spus celui mai-mare preste vinuri că iarăși va dobândi cinstea sa, l-au rugat pre el, zicând: „Adu-ți aminte de minte înaintea lui Faraon și nu zăbovi a grăi pentru mine, ca să mă scoț de aci, că nimica n-am păcătuțit, nici ceva rău am făcut de m-am aruncat în temniță!”.

O, sământă aleasă și preafericită, pentru ce cerci de la om muritoriu ajutoriu și lași pre Dumnezeu? Pentru ce te rogi de om? De vreme ce în toate nevoile ai avut

²⁴ Marginal: Face[rea] 39.

²⁵ Marginal: Face[rea] 40.

ajutorii lui Dumnezeu neatinsă și neîntinată haina curăției tale? Pentru ce, dară, acum, o, fericite slăbești, când Dumnezeu poartă grija și vrea să-ți dăruiască ție împărăție și mărire? /^{16v} Că cu cât mai tare rabzi ispitele, cu atâta mai luminate cununi de biruință să împletesc ție!”.

Iară, ca să se plinească dezlegarea visurilor amânduror, după cum mai înainte le-au spus Iosif, după trei zile au făcut Faraon ospăț tuturor boiarilor săi și ște-au²⁶ adus aminte de boiariul său cel mai-mare bucate și de cel mai-mare preste vinuri și pre acesta iarăși l-au așezat iarăși în boieriiia și în cinstea cea mai dinainte. Iară pre celalalt l-au omorât. Iară cel mai-mare preste vinuri, uitându-și de Iosif, după doi ani, așa rânduind Dumnezeu, au visat Faraon visuri mari, a cărora tâlcuire întrecea pre toată mintea și priceaperea tuturor înțelepților și maghilor Eghiptului. Ci nime dintră toți nu s-au aflat care să poată tâlcui visurile. Pentru aceaia, foarte întristându-să împăratul, mai-marele preste vinuri, aducându-și aminte, au spus împăratului ce știia de Iosif și de înțelepciunea și de înțeleagerea, De carele, auzind Faraon, /^{17r} s-au bucurat cu bucurie mare și îndată, cu mare sânguință, au poruncit să-l cheame la sine. Și, după ce au venit Iosif din temniță, i-au zis Faraon lui înaintea tuturor boiarilor săi: „Am auzit de tine că ești bărbat înțelept și înțelegătoriu, care visurile ceale întunecate și adânci le poți tâlcui!”.

Iară Iosif au răspuns lui Faraon: „Dătătoriuului de înțelepciune iaste a tâlcui visurile!”. Deci au spus visurile sale Faraon înaintea lui Iosif și a tuturor boiarilor săi și îndată au auzit tâlcul visurilor sale din gura lui Iosif ca din gura lui Dumnezeu. Iară foarte tare s-au mirat Faraon de atâta înțelepciune a lui Iosif, de sfatul cel mare a lui (că-i dădusă sfat, zicând să caute împăratul un bărbat înțelept și pricepătoriu și să-l rânduiască ca să adune rodurile Eghiptului, că va să fie foarte mare foamete, ca să fie bucate multe adunate pre vremea foametei)²⁷, Au zis că pre el: „Pre tine astăzi te voi pune și mai-mare preste tot Eghiptul, cel ce sfat ca acesta mei-ai dat și de porunca gurii tale Eghiptul și toată casa mea va asculta!”. /^{17v}

Atunci au poruncit să se suie Iosif în carul său și toți boiarii, unii înaintea carului, alții împregiurul carului mergea împreună. Deci văzind Pentefras, carele băgasă mai înainte pre Iosif în temniță această privealiște minunată cum șeade Iosif în carul lui Faraon foarte tare s-au temut și, încet ieșind dintră boiari, pre ascuns s-au dus acasă-și și cu mare frică au zis cătră muiarea sa: „Văzut-ai, o, muiare, lucru minunat, pentru care foarte mare groază au căzut preste noi! Că Iosif, cel ce oarecând ne era noao slugă, acum ne iaste stăpân și tot Eghiptului? Că iată cu mărire șeade în carul lui Faraon și ca un împărat de toți să cinsteaște! Iară eu, neputând vedea aceasta, încet m-am tras și pre ascuns m-am dus de acoloa!” Aceastea auzindu-le muiarea lui Pentefras, i-au zis să fie cu inimă bună, așa grăind cătră el: „Eu voi descoperi ție păcatul mieu care l-am făcut! Că eu sânt aceaia ce am iubit pre preafrumosul și preacuratul Iosif și totdeauna cu multe împlânziri și cu viclenie mă sileam să-l amăgesc ca să pot dormi cu el /^{18r} și să mă desfățez cu frumseața lui și nicidecum nu am putut dobândi ce doream ce doream, nici am putut face ca măcar cu cuvântul să-mi grăiască! Mai pre urmă m-am desbrăcat cu sila să-l țiuu, ca măcar cât de puțin să mă sufere. Iară el au fugit afară când ță-am

²⁶ Scris peste tot: *mr̄b̄l*.

²⁷ Marginal: Face[rea] 41.

arătat ție veșmântul lui. Drept aceeaia eu sânt ceaia ce i-am dobândit împărăția și mărirea cea prea mare: Iosif nu ar fi fost băgat în temniță! Ba încă trebuie să mulțamească mie, carea au fost pricina mării lui. Drept și cuvios iaste Iosif, carele străinătate și ocară răbdând nimărui nu au descoperit! Drept aceeaia scoală-te și te du veasel și împreună cu ceialalți boiari te închină lui!”. Deci, sculându-să Pentefras, s-au dus și cu cuviință s-au închinat lui Iosif.

Într-aceaia s-au plinit acum cei șapte ani foarte roditori²⁸ și au început a fi foamete în tot pământul lui Hanaan și s-au întristat Iosif cu feciorii săi. Iară auzind cum că în Eghipt /^{18v} sînt bucate destule, au zis cătră feciorii săi: „Veniți și vă duceți și cumpărați noao bucate din Eghipt! Că am auzit să află, ca să nu perim toți de foame!”. Deci, luând această poruncă, zece feciori a lui Iacov s-au dus toți ca să-și cumpere bucate, însă nu știia că fratele lui Iosif [era acolo]²⁹. Iară, cât au văzut Iosif prefrații săi, îndată i-au cunoscut pre ei pre toți. Și au zis răstit: „Acești zece bărbați sânt foarte răi iscoditori și pentru aceeaia au venit în Eghipt! Prindeți-i, dară și-i legați bine, că au venit să iscodească pământul acesta! Iară ei, trămurând, cu frică au răspuns zicând: „Departă să fie aceasta de la noi, doamne, că toți sântem frați și fiii unui tată drept! Doisprăzeace eram și pre unul dintr-aceștia, carele era foarte frumos și iubit părintelui l-au omorât o fiară rea și-l plânge tatăl până astăzi, iară alt frate al nostru cu tatăl nostru iaste în pământul lui Hanaan, au rămas pentru mângăierea lui!”. Și le-au răspuns Iosif mănios zicând: „Fiindcă eu mă tem de Dumnezeu cel sfânt, căruia /^{19r} slujesc, vă iert acum! Luați-vă bucate și degrabă vă duceți la tatăl vostru și, de grăiți adevărul și pre fratele vostru pre carele tatăl iubește aduceți-l aci la mine și așa apoi voi creade voao!”.

Dei luând bucatele s-au dus triști la tatăl lor în pământul lui Hanaan și i-au spus lui prepusurle ceale reale și mâniia bărbatului. Iară tatăl s-au întristat foarte pentru acestea și, suspinând au zis cătră ei: „Pentru ce ați făcut aceasta? Pentru ce ați spus domnului Eghiptului că mai aveți încă un frate aci? ”. Iară ei răspunzind au zis: El ne-au iântrebat pre noi și pre amăruntul au vrut să știe neamul nostru!”. Și au zis cătră ei Iacov: „Mai bine voiuri decăt să luoți pre Veniamin din sânul mieu!”. Iară împreunându-să și silindu-i foamea, le-au zis lor Iacov³⁰: „Deaca m-am lipsit de fiii cei den Rahila și de pruncii miei cei prea iubiți, precum ziceți, sculându-vă, luoți daruri în mâinile voastre și vă duceți împreună /^{19v} cu fratele vostru!”.

Și au făcut precum le-au poruncit Iacov. Și când acum a doao oară au venit în Eghipt cu frică mare și cu cutremur, toți s-au închinat înaintea lui Iosif. Iară Iosif, deaca au văzut pre fratele său Veniamin cu mare frică și spaimă stând înaintea sa, s-au turburat foarte și poftea să-l îmbrățișează și să-l sărute și-l întreba pre el, zicând: „Trăiaște tatăl tău? ”. Iară Veniamin cu frică au răspuns: „Trăiaște robul tău, tatăl nostru!”. Și iară l-au întrebat Iosif: „Mai aduce-și încă aminte de Iosif? ”, răspunzându-i Veniamin: „Adevărat, pururea în inimă-l are și arde de iubirea și de dorul său!”. Iară Iosif, fiindcă nu-l putea îmbrățișea pre Veniamin sau mai mult să-l întreabe, întrând în casa sa foarte multe lacrimi au vărsat. Că în ce ceas au văzut pre fratele său, îndată șe-au adus aminte de bătrânețele ceale frumoase ale lui Iacov și zicea cu lacrimi: „Fericiți cei ce văd icoana cea sfântă a bătrânețelor tale,

²⁸ Marginal: Face[rea] 42.

²⁹ N. N.: cuvinte lipsă.

³⁰ Marginal: Face[rea] 49.

bunule părinte că, precum eu judec toată împărăția [sic!] mea și toată mărirea mea /^{20r} nu să poate asămăna bătrânețelor tale, o, prea dulce părinte! Pofteam din gura lui Veniamin să înțăleg: mai aduci-și încă aminte de mine și mai iubește-mă precum eu pre tine te iubesc și, pentru aceeaia cu înșelăciune am silit pre frații miei ca să-mi aducă pre fratele meu Veniamin! Că nu mi-am crezut lor când me-au³¹ spus de tine că au tată și un frate mai mic, ce-l socoteam că doară aprinzându-să de pizmă și pre preaiubitul tău cel mai mic fiu Veniamin l-ai omorât și cu mai mare întristare au pogorât sufletul tău la iad, precum și pre mine, cu sfatul voii sale cei reale m-au omorât, că ne-au fost urât pre noi pre amândoi pentru că eram de la o mumă eu și Veniamin! Știu, tată, că foarte te necăjești și te grijești pentru noi, iară mai vartos acum să necăjesc bătrânețele tale pentru Veniamin, fratele meu! Pentru aceeaia și mie foarte rău îmi pare când gândesc necazul tău și cum că nime dintră noi acum, la bătrânețele tale nu iaste lângă tine! Nu-ți ajungea ție plângerea pentru mine cea mai dinainte, ci și altă dureare preste dureare s-au adaos ție! O, tată, eu sânt pricina suspinurilor și /^{20v} durorilor tale! Că prea greu și aspru am lucrat făcând să aducă pre Veniamin la mine. Ci cuvântul și aducerea aminte de tine m-au silit să fac aceasta, că pofteam să știu cu adevărat oare mai trăiești încă, o, tată! Cine-m va da mie să mai pociu vedea sfântul tău cap și să mă satur de vederea ta cea îngerească!”

După aceeaia, deaca foarte amar și mult au plâns în casă, spălându-și fața au ieșit veasel și au poruncit să-i bage pre toți în casa sa ca să mănânce cu el. Auziți fraților, cum de toate părțile îi bagă pre ei Iosif, că le poruncește să, pre fieștecare pre nume și în rând, precum era născuți și să făcea ca cum ar găci dintr-un păhar care-l ținea a mână. Era acela păhar de argint care-l ținea în mână și cu deagetul mâinii dreapte îl lovea să sune și, când lovea păharul, mare sunet făcea, de auzea toți cei ce sta împregiur în casă. Deci, lovind o dată, au zis: „Fiindcă Ruvim iaste cel dintâiu născut, el mai întâiu să șează!” /^{21r} Și lovind a doa oară, au numit pre al doilea, zicând: „Simeon iaste al doilea născut, el să șează în al doilea loc!” Și a treia oară lovind a treia oară au zis: „Levi să șează și cu locul său să se cinstească!” Și, așea, pre toți i-au făcut să șează, pre fieștecare pre rând numindu-l. De care lucru, minunându-să și spăimântându-să ei, mai mult s-au temut atunci, când socotea că el toate le știe și zicea întră sine: „Ce socotiți, au n-au cunoscut el din păhar cum că noi i-am mințit când am zis că fiara rea au ucis pre Iosif?” Și foarte mare învăluială de gânduri avea. Iară, ca să scoată de la ei acest prepus, din masa sa le-au dat lor părți și lui Veniamin, fratelui său, cu zece părți i-au dat mai mare parte decât celorlalți. Ci pentru ce au făcut aceasta Iosif fraților și din păhar au numit pre nume pre fieștecarele? Adecă pentru ca fapta lor cea rea mai mult să li-o facă groaznică.

Atunci au poruncit ispravnicului său ca să le dea lor bucate destule, fără de /^{21v} preț și în sacul lui Veniamin să bage păharul și cu bucurie, îndată, să-i sloaboază să se ducă. Iară ei voioși purcezind s-au dus, ci nu prea departe de cetate fiind, alergând după ei ispravnicul lui Iosif i-au adus și cu cuvinte aspre certându-i i-au ocărat zicându-le căce sânt furi și nevrednici de cinstea carea le-au făcut lor. Iară ei, răspunzind lor au zis lui: „Și aurul, care mai înainte l-am aflat în sacii nostri l-am adus iarăși la domnul nostru! Iară acum cum am fi furat păharul domnului tău?

³¹ Scris peste tot: מַלְאָךְ.

Departe să fie aceasta de la noi!”. Iară el au zis cătră ei: „Puneți jos sacii vostri ca să-i caut!”. Deci degrab puind jos sacii de pre dobitoace, s-au aflat păharul în sacul lui Veniamin. Care lucru văzindu-l ei șe-au rupt hainele sale și au început fieștecarele dintr-înșii a sudui și ocără pre Rahila și pre Iosif împreună cu mumă-sa și pre frate-său, zicând: „Voi ați fost sminteală tatălui nostru, tu și Iosif, fiii Rahilei! Că Iosif voia să împărățască preste noi, iară tu, fratele lui, ne-ai băgat pre noi în ocară /^{22r} și în rușine! Au nu sânteți voi fiii Rahilei, carea, furând idolii tătanelui, au tăgăduit că i-au furat!”. Și, rădicând Venimain glasul său, cu suspinuri și cu lacrimi au început de fieștecarele dintră ei a să ruga și a zice: „Iată, Dumnezeuul părinților nostri știe: Cel ce au luat pre Rahila, așea cum însuși au voit, Cel ce foarte bine știe moartea preafrumosului Iosif, Cel ce ține și mângâie pre Iacov pentru despărțirea lui Iosif și și acum pre nevăzut îl mângâie precum știe, Cel ce veade toate ale noastre, Cel ce cearcă inimile și rărunchii, El știe că nicidecum n-am furat păharul acesta, precum ziceți! Nici am gândit vreodată ceva de acest lucru! Așea să văz cuvioasele cărunteate ale părintelui Iacov, ca cu bucurie să sărut genunchii lui! Căci nicidecum n-am furat păharul acesta! Vai mie! Vai mie! O, Rahila! Ce s-au întâmplat fiilor tăi? Pre preafrumosul Iosif l-au omorât fiara, precum zic! Iată și eu, o, maică, degrab neștiind m-am făcut fur și sânt rob în pământ străin! Iosif, când l-au mâncat fiara în pustie au strigat ca să afle pre cine să-l mântuiască și n-au aflat! Iată, și eu, o maică preabună, mă rog de frații miei și nu iaste cine să mă auză și să-mi crează mie, fiului tău!”.

Deci, luând pre Veniamin, s-au întors în cetate la Iosif, neavând ce să mai răspunză pentru el. Iară Iosif, ca cum ar fi foarte mânios, le-au zis lor: „Aceasta iaste răsplătire pentru bunătățile ce v-am făcut! Pentru aceaia v-am cinstit pre voi ca să-mi furați păharul meu în care găcesc? Au nu v-am zis voao numele? Nu sânteți oameni de pace, ci iscoade? Pentru frica lui Dumnezeu aceasta voiu face eu cu voi: Pre cel ce au furat păharul îl voiu ținea rob, iară voi, ceialalți, cu alta vă duceți de aci! Deci, apropiidu-să unul dintră ei, anume Iuda, ingenunchind, să ruga lui Iosif, zicând: „Să nu te mării pre noi, doamne, de voiu grăi: Tu ne-ai întrebat pre noi, robii tăi, zicând: Aveți tată sau frate? Și Ț-am zis că avem tată, carele iaste robul tău și că are doi fii, pre carii foarte îi iubea, mai mult decât pre noi și pre unul dintr-aceștia l-au omorât fiara în munți și-l plânge tatăl în tot ceasul și îl dorește și în suspin până acum petreace, cât să pare că și pământul plânge de /^{23r} glasul lui! Iară pre celalalt îl ține acasă de mângâiare în locul fiului celui dentâiu. Ci acum, precum ai poruncit, am adus pre fratele nostru și ne-am aflat robii tăi în foarte mare nedreptate! Iară mă rog ca să-ți fiu eu rob în locul pruncului acestuia, numai pruncul să se ducă cu frații și să se întoarcă la tatăl, că eu l-am luat pre el de la tatăl meu și fără de el nu mă pociu întoarce la tatăl, ca să nu văz prea amara moarte a tatălui meu!”.

Iară, deaca au auzit Iosif aceaste jealnice cuvinte și i-au văzut pre toți stând rușinați și au văzut pre Veniamin cu haina ruptă, cu frică și cu plângere, căzând la picioarele celor ce sta aci ca să se roage lui Iosif pentru el și să-l lasă să se întoarcă cu frații la tatăl, aceasta văzindu-le Iosif, preste măsură s-au turburat ceale dinlăuntru ale lui și îndată au poruncit să se ducă afară toți cei ce sta aci și, după ce s-au dus aceia, Iosif, cu plângere rădicând-și glasul său, au zis cu îndrăzneală? ^{23v} au

zis cu graiu jidovesc³²: „Eu sânt Iosif, fratele vostru, nu m-au mâncat fiara, precum voi ziceți! Eu sânt pre carele gol m-ați aruncat în groapă! Eu sânt pre care l-ați vândut ismailteanilor! Carele, când mă tăvăleam la picioarele și la urmele voastre a tutur[or] și nime dintră voi atunci nu era căruia într-o nevoie ca aceea să-i fie milă de mine! Ci, ca nește fieri sălbatece și cumplite ați năvălit asupra mea! Însă, o, frații miei, nime dintră voi să nu să teamă ci, mai bine, vă bucurați și vă veseliți cu mine, că eu acum împărătesc. Și, precum mai întâiu ați zis cătră tatăl nostru că pre mine m-au mâncat fiara în munți, așa, acum ducându-vă, spuneți lui Iacov, zicând: Iosif, fiul tău trăiaște și, iată, șeade în carul împărăției Eghiptului!”

Iară, deaca au auzit glasul lui Iosif, frații lui de frică și de cutremur au rămas ca nește morți. Și, apropiindu-să la ei Iosif, sâmbân^{/24r}ța cea adevărată a lui Iacov, cu mare săruta, precum să cuvenea lui pre fieștecarele dintr-înșii, fără de nicio aducere aminte de strâmbătatea cea mai dinainte carea i-au făcut și pre ei cu daruri și cu mare bucurie dăruindu-i, pre toți i-au trimis îndărăpt și la Iacov, zicându-le lor: „Să nu vă sfădiți pre cale, ci mai bine degrab vă duceți la tatăl și ziceți lui: Aceastea zice Iosif, fiul tău: Făcutu-m-au Dumnezeu împărat preste tot Eghiptul! Vino, tată, cu bucuriia inimii, ca să văz fața cea îngerească a bătrâneștelor tale!”

Și ducându-să cu grabă, au spus lui Iacov toate cuvintele lui Iosif care le-au poruncit lor și, lăcrămând au zis cătră ei: „Pentru ce voi iarăși turburați duhul meu, ca iarăși să-mi aduc aminte de chipul preafumosului Iosif și flacăra durerii, carea s-au mai stâns în inima mea, iarăși voiți a o aprinde/ Și, apropiindu-să Veniamin, au sărutat genunchii și barba lui, zicând: „Adevărat sânt aceaste ce ai auzit, o, prea bune părinte!” Și i-au arătat lui toate câte au trimis Iosif și atunci au căzut cuvintelor lui Veniamin și, sculându-să cu toată casasa, cu gabă și cu bucurie /^{24r} pogorât în Eghipt la Iosif, fiul său.

Iară, deaca au auzit Iosif că au venit tatăl său, sculându-să, cu mare bucurie au ieșit afară din cetate cu boiarii lui Faraon și cu mare podoabă și mulțime acolo i-au ieșit înainte. Iară, deaca au văzut Iacov pre fiul său Iosif, au căzut pre grumazul lui cu mare dragoste zicând: „Acum să moriu, deaca am văzut fața ta, prea dulce fiule, tu încă cu adevărat trăiești!” Și au mărit amândoi pre Dumnezeu.

Drept aceea și noi, pentru toate aceaste să înălțăm mărire Tatălui și Fiului și Sfântului Duh, căruia să cuvine mărirea și putearea și cinstea și închinăciunea acum și pururea și în veicii veacilor. Amin.

BalASFavæ, die 20 iunii 1786 versa in valachicum hæc oratio per me, Samuel Klein de Szad, monachum³³

³² Marginal: Face[rea] 45.

³³ În limba latină: Această orăție a fost tradusă în limba română în Blaj, 20 iunie 1786 de mine, călugărul Samuil Clain din Sad.